

207

Opinia w sprawie herbu miasta Starachowic

Dokonująca się w odrodzonej Rzeczypospolitej odbudowa samorządu terytorialnego przywraca należne miejsce jego symbolom - herbom gmin, miast i związków samorządowych. Wiele miast powraca do swych historycznych herbów, inne - o nowszej metryce - dopiero ustanawiają swe herby, jeszcze inne dokonują pewnych zmian swoich herbów, aby lepiej symbolizowały one reprezentowane ośrodki lub w pełni odpowiadały wymogom heraldyki. Starachowice mieszczą się w tej grupie miast, które wprowadzają zmianę w swoim herbie.

Dotychczasowy herb Starachowic przedstawia w polu błękitnym kowadło czarne, za którym krzyżują się dwa młoty czarne o styliskach żółtych /złoty/; po bokach godła umieszczone są dwie splecione gałęzie wawrzynu w dole związane wstążką. Proponowana zmiana tego herbu polega na usunięciu z pola tarczy owych dwóch gałęzi wawrzynu. Jest to uzasadnione zarówno ze względów historycznych jak i heraldycznych.

Towarzyszące godłu gałęzie wawrzynu w herbie Starachowic wywodzą się z mylnej interpretacji herbów występujących na dawniejszych pieczęciach Wierzbnika. Na pieczęci Wierzbnika z lat 1906-

1911 widnieje wprowadzony w 1869 r. herb guberni radomskiej: w polu czerwonym snop zboża złoty przewiązany błękitną wstęgą, po bokach którego umieszczone są dwa młoty. Tarcza tego herbu zwieńczona jest koroną cesarską, po bokach tarczy umieszczone są dwie gałęzie dębowe przeplecione i związane w dole wstęgą /ilustr. 1 i 1a/.



Илустр. 1



33²⁰⁸

Herb ten, całkowicie obcy polskiej heraldyce, został odrzucony po upadku rządów rosyjskich w Królestwie Polskim, tj. po sierpniu 1915 r. Na wprowadzoną w 1917 r. /lub nieco wcześniej/ pieczęć Magistratu miasta Wierzbnika polskie władze municypalne umieściły nowoprzyjęty herb miasta: kowadło z dwoma skrzyżowanymi młotami, nad którymi wznosi się Orzeł w koronie; całość ujęta jest w otok dwóch gałęzi wawrzynu, które nawiązuje niewątpliwie do gałęzi dębowych otaczających tarczę zarzuconego herbu gubernii radomskiej /ilustr. 2/.



Herb. 2

24
Na kolejnej pieczęci Magistratu Wierzbnika, znanej z odcisków z lat 1930-1934, występuje wyobrażenie samego tylko kowadła i skrzyżowanych młotów, bez Orła i gałęzi wawrzynu /ilustr. 3/.

kontynuacja pieczęci

291) —



Ilustr. 3

Będący obecnie w użyciu herb Starachowic nawiązuje do wyobrażenia występującego na pieczęci Magistratu miasta Wierzbnika z 1917 r. Powtarza on zasadniczy temat godła pieczętnego Wierzbnika:

wyobrażenie kowadła i dwóch skrzyżowanych młotów oraz otaczające je gałęzie wawrzynu pochodzące z herbu dawnej gubernii radomskiej. Co było do przyjęcia na pieczęci, nie powinno znaleźć się w herbie. Gałęzie wawrzynu jako element ozdobny herbu nie powinny być umieszczone na tarczy herbowej, gdyż zasady heraldyki wymagają aby wszelkie ozdoby herbu były umieszczane poza tarczą a nie na tarczy. Ponadto gałęzie te jako wywodzące się z wymyślonego w Urzędzie Heroldii w Petersburgu herbu gubernii radomskiej /tu były umieszczone właśnie poza tarczą herbową!/ należałoby odrzucić jako pozostałość XIX-stowiecznej heraldyki okresu zaborów. Pominięcie gałęzi wawrzynu w proponowanej wersji herbu Starachowic jest więc całkowicie słuszne.

Przedstawiony mi do opinii projekt herbu Starachowic /bez gałęzi wawrzynu/ nassuwa kilka uwag z punktu widzenia poprawności heraldycznej. Poprawniejszy byłby kształt tarczy herbowej o dolnej krawędzi zaokrąglonej. Godło herbowe /kowadło i młoty/ powinno lepiej wypełniać tarczę herbową, tj. powinno zostać powiększone lecz żaden z jego elementów nie może dotykać do krawędzi tarczy. Skrzyżowanie młotów powinno być takie, aby nie powstawał zbędny kompozycyj-

nie prześwit między skrzyżowanymi styliskami młotów a kowadłem. Styliska młotów powinny krzyżować się za kowadłem a końce ich mogą wychodzić poza podstawę kowadła.

Barwy herbu powinny być intensywne, nasycone: błękit pola w odcieniu ultramaryny, czerń kowadła i młotów głęboka, styliska młotów intensywnie żółte.

Wprowadzenie nowego wzoru herbu Starachowic może stanowić sposobną okazję do ustanowienia barw i flagi miasta. Zwyczajowo flaga nawiązuje do barw herbu, przy czym pierwszeństwo oddaje się barwom godła przed barwą pola herbowego. W przypadku Starachowic flaga miejska mogłaby przedstawiać trzy pasy poziome równej szerokości: czarny, żółty i błękitny lub dwa pasy poziome równej szerokości: czarny i błękitny przedzielone węższym pasem żółtym. Stosunek długości do szerokości flagi jak 8:5. Flagą miejską miałyby zastosowanie w uroczystościach o charakterze lokalnym zamiast powszechnie nadużywanych flagi państwowej. Mogłaby też stale być umieszczona na siedzibie władz miejskich, jak ma to miejsce w Warszawie i w kilku innych miastach. W takim wypadku na siedzibie tej powinien być

umieszczony również herb miasta.

Dr hab. Stefan K. Kuczyński
Prezes Polskiego Towarzystwa
Heraldycznego

Warszawa, 1990 r.